

Ağrı Konusunda Hemşirelik Alanındaki Yayınların Bibliyometrik Analiz Yöntemi İle İncelenmesi

Analysis of Publications on Pain in The Field of Nursing by Bibliometric Analysis Method

Hatice Öntürk Akyüz¹, Aysun Özlü²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Bitlis, Türkiye

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Kütahya, Türkiye

ÖZ

Giriş: Bu çalışmada, hemşirelik ana konularından olan ağrı konusunda bilimsel üretkenliği değerlendirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem: Bibliyometrik analiz şeklinde planlanan çalışmada; Scopus bibliyometrik veri tabanında İngilizce dilinde tarama yapıldı. Başlık kısmında "Pain" ve "Nurse" kelimesini içeren hemşirelik alanında yayınlanmış bilimsel literatüre ulaşıldı. Yayınlar; yapıldıkları kurum, yazar, yayın yılı, atıf sayısı ve yayınlandıkları dergi açısından değerlendirildi.

Bulgular: Araştırma bulguları incelendiğinde, 255311 eserin 15449'u (%6,05) hemşirelik alanında yayınlanmıştı. Yayınların çoğunluğu (11585 tanesi) araştırma makalesi (n=11585, %74,98) ve derleme (n=1695, %10,97) türünde idi. Yıllar içerisinde bu konuda yapılan yayın sayısında artış saptandı. Makalelerin 14128 (%91,44)'i İngilizce dilinde yazılmıştı. Fransızca, İspanyolca, Almanca ve Portekizce de hâkim olan yayın dilleri olduğu görüldü. Bu konuda en üretken ülkeler ABD (n=6020, %38,96), İngiltere (n=1403, %9,08) ve Kanada (n=765, %4,95) idi. Türkiye'den yapılan yayınlar 8. sırada idi (Tablo 1). Pain Management Nursing (n=483), Journal of Clinical Nursing (n=387), Journal of Advanced Nursing (n=304), Journal of Pain and Symptom Management (n=288) ve Nursing Standard Royal College of Nursing (n=198) dergileri bu konuda en fazla yayınların yayınlandığı dergilerdi.

Sonuç: Dünya genelinde hemşirelik alanında ağrı konulu makale ve atıf sayısının artmış olduğu saptandı. Konunun güncel olması anlamına gelen bu durum, bu konuda çalışma yapmayı planlayanlara ilham verebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşire, ağrı, bibliyometrik analiz

ABSTRACT

Aim: The study was conducted to evaluate the scientific productivity about pain subject in nursing.

Material and Method: In the bibliometric analysis study, the Scopus database was searched in English. The scientific literature published in the field of nursing containing the word "Pain" in the title was reached. The publications were evaluated in terms of the institution, author, publication year, subject, number of citations and the journal in which they were published.

Results: Out of a total of 255311 publications, 15449 (6.05%) were published in the field of nursing. The majority of publications (11585) were articles [n=11585, 74.98%] and reviews [n=1695, 10.97%]. It was determined that there has been an increase in the number of publications on this subject over the years (Graph 1). 14128 (91.44%) of them were written in English. The most productive countries in this regard were USA [n=6020, 38.96%], England [n=1403, 9.08%] and Canada [n=765, 4.95%]. Publications from Turkey were in the 8th place regarding to publications number. Pain Management Nursing (n=483), Journal of Clinical Nursing (n=387), Journal of Advanced Nursing (n=304), Journal of Pain and Symptom Management (n=288) ve Nursing Standard Royal College of Nursing (n=198) were the journals in which the most publications were published on this subject.

Conclusion: It has been determined that the number of articles and citations on pain in the nursing branch has increased worldwide. This situation, which means that the subject is current and important, can guide scientists who plan to work on this subject.

Keywords: Nurse, Pain, Bibliometric Analysis

Corresponding Author: Hatice Öntürk Akyüz

Address: Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Bitlis, Türkiye

E-mail: onturk65@hotmail.com

Başvuru Tarihi/Received: 03.01.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 13.04.2022

GİRİŞ

Ağrı kavramı insanlık tarihi ile başlayan ve herkes tarafından farklı nedenlerle deneyimlenen bir bulgudur. Farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte en fazla kabul gören tanım, Uluslararası Ağrı Araştırmaları Derneği (International Association for the Study of Pain - IASP) tarafından yapılmıştır. Buna göre ağrı, vücudun belli bir bölgesinden kaynaklanan, doku harabiyetine bağlı olan ya da olmayan, kişinin geçmişteki deneyimleriyle ilişkili, hoş olmayan emosyonel bir duyumdur (1-3). Latince ağrı, zarar ya da zedelenme anlamındadır. Son yıllarda ağrı, sadece bir belirti olarak değil, aynı zamanda hastalık olarak da kabul edilmektedir. Ağrıya dönük çok sayıda literatür çalışması olmasına rağmen, günümüzde hala hastaların sağlık personelinin en fazla yardım talebinde bulunduğu konular arasındadır (4-6).

Ağrının giderilmesinde birinci derecen hekimler sorumlu olsa da, ağrının izlenmesi, giderilmesi ve hastanın mevcut ağrı ile başa çıkmasının öğretilmesi hemşirelerin sorumluluk alanı içindedir. İyi bir ağrı bakımı ve tedavisi için, doğru tanımlanması, ağrı mekanizmasının iyi bilinmesi, ağrının sınıflandırılması, ağrının farmakolojik ve farmakolojik olmayan yöntemlerle etkili ve istenen sürede giderilmesi için hemşirelerin ağrı konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir (1,2,4).

Ağrı, çok boyutlu ve karmaşık bir kavram olması nedeniyle, nörofizyolojik, psikolojik, kültürel, inanç, biyokimyasal, ruhsal ve bedensel yapı, ağrıya dayanma gücü ya da güçsüzlüğü ve çevresel faktörler (soğuk, sıcak, hava kirliliği vb.), durumlarla doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedir. Özellikle bedensel yapı, kültürel değerler, dini tutum ve yaklaşımlar, hastanın ağrıyla başa çıkma gücünü, hemşirenin ağrıya yaklaşımını etkiler (7-10).

Literatür bakımından oldukça zengin olan ağrı konusu hala önemli bir sağlık sorunu olmaya devam etmektedir. Bu durum, ağrıya ilişkin çalışmaların yeniden gözden geçirilmesi, yayın konuları bakımından analiz edilmesi ve eksik ya da yetersiz konuların tespit edilerek dikkatlerin o noktaya çekilmesini gerektirmektedir.

Ağrıyla ilgili çalışmaları gözden geçirmek için kullanılan yöntemlerden biri de bibliyometrik analiz çalışmalarıdır. Son zamanlarda sayı ve nitelik bakımından artış gösteren bibliyometrik çalışmalar, bir konuda yapılan bilimsel çalışmaların bazı yönlerden analiz edilmesi, sayı, basıldığı dergi, atıf durumu, o alanda en fazla yayın yapan yazar, hangi konuların çalışıldığı, hangi konuların çalışılması gerektiği ile ilgili bilgiler veren bir araştırma ve analiz etme yöntemidir (11-14). Bibliyometri kavram olarak incelendiğinde, bilimsel nitelikteki makale, kitap, dergi gibi çalışmaların matematiksel ve istatistiksel tekniklerle incelenmesi, ilişkilerin belirlenmesi anlamındadır (13-17).

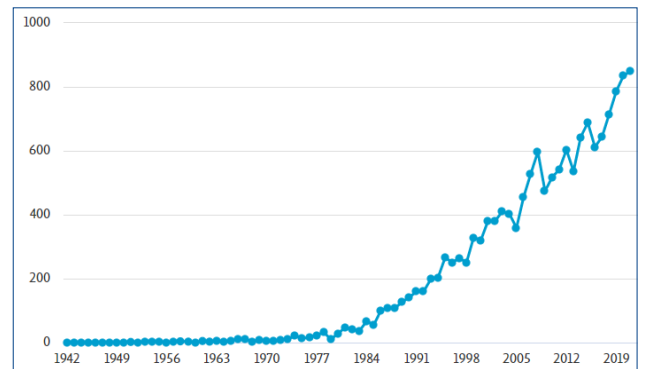
Ağrı ortadan kaldırılmadığı zaman kişinin günlük yaşamsal aktivitelerini yapmasını engelleyen tıbbi bir durumdur. Hasta haklarından biri olan bu kavramın yönetiminde hemşireler vazgeçilmez bir role sahiptir. Hemşirelik bakım planlarında da yer alan bu kavram hakkında, hemşirelerin yeterli bilgi ve uygulama becerisine sahip olması gerekmektedir. Bu çalışmada, hemşirelik ana konularından olan ağrı konusunda bilimsel üretkenliğin değerlendirilmesi amaçlandı (2,6,7).

GEREÇ VE YÖNTEM

Bibliyometrik analiz tipinde olarak gerçekleştirilen çalışmada; Scopus bibliyometrik veri tabanında İngilizce dilinde tarama yapıldı. Başlık kısmında "Pain" "Nurse" ve "Pain and Nurse" sözcükleri kullanıldı. Bu yöntemle hemşirelik alanında yayınlanmış ağrı konulu bilimsel literatüre ulaşıldı. Bulunan yayınlar, yapıldıkları kurum, yayın dili, yayımlandıkları ülkeler, yayınların en fazla olduğu dergiler, yazar, yayın yılı, yayının aldığı atıf sayısı ve yayımlandıkları dergi açısından analiz edildi. Çalışmada Helsinki Deklarasyonu ilkelerine (2013) uyuldu. Çalışma, insan ve hayvan araştırması olmadığından etik kurul izni alınmadı.

BULGULAR

Araştırma bulguları incelendiğinde, ağrı konusunda yapılan toplam 255311 eserin 15449'u (%6,05) hemşirelik alanında yapılmış yayınlar olarak bulundu. Yayınların 11585 tanesi makale (%74,98) ve 1695 tanesi (%10,98) derleme türünde idi. Yıllar içerisinde bu konuda yapılan yayın sayısında artış saptandı (**Grafik 1**).

Grafik 1. Yıllara Göre Yayın Sayısı

Yayınların, 14128 (%91,44)'i İngilizce dilinde yazılmıştı. Fransızca, İspanyolca, Almanca ve Portekizce de hâkim olan yayın dilleri olarak bulundu. Bu konuda en üretken ülkeler ABD [n=6020, %38,96], İngiltere [n=1403, %9,08] ve Kanada [n=765, %4,95] idi. Türkiye'den yapılan yayınlar 8. sırada idi (**Tablo 1**).

Table 1. Ülkelere Göre Yayın Sayısı

Ülkeler	n
ABD	6020
İngiltere	1403
Kanada	765
Avustralya	592
Fransa	476
İspanya	381
Brezilya	358
Türkiye	351
Almanya	340
İsviçre	317

Atıf alma durumuna göre incelendiğinde, en az 2000 tanesi hiç atıf almayan, dört tanesi binden, 8 tanesi 500'den, 33 tanesi 250'den, 297 tanesi 100'den fazla atıf almış olarak tespit edildi.

Kaliforniya Üniversitesi, San Francisco (n=197), Sao Paulo Üniversitesi (n=145), Toronto Üniversitesi (n=1359), Washington Üniversitesi (n=129) ve Iowa Üniversitesi (n=121) bu konuda öncü beş üniversite olduğu görüldü (**Tablo 2**).

Tablo 2: Üniversitelere Göre Yayın Sayısı

Üniversiteler	n
San Francisco	197
Sao Paulo Üniversitesi	145
Toronto Üniversitesi	135
Washington Üniversitesi	129
Iowa Üniversitesi	121

Yazar analizi incelendiğinde, Miaskowski, C (94 yayın), McCaffery, M (83 yayın), Bruera, E. (74 yayın), D'Arcy, Y (72 yayın), Ferrell, B.R (59 yayın), Mercadante, S (51 yayın) ve Pasero, C (50 yayın) bu konuda en üretken yazarlar olduğu tespit edildi.

Pain Management Nursing (n=483), Journal of Clinical Nursing (n=387), Journal of Advanced Nursing (n=304), Journal of Pain and Symptom Management (n=288) ve Nursing Standard Royal College of Nursing (n=198) dergileri bu konuda en fazla yayınların yayınlandığı dergiler olarak tespit edildi (**Tablo 3**).

Tablo 3: Dergilere Göre Yayın Sayısı

Dergiler	n
Pain Management Nursing	483
Journal of Clinical Nursing	387
Journal of Advanced Nursing	304
Journal of Pain and Symptom Management	288
Nursing Standard Royal College of Nursing	198

TARTIŞMA

Araştırmada, ağrı ile ilgili hemşirelik alanında yayınlanan makaleler çeşitli kriterler göz önüne alınarak incelenmiştir. İncelenen makalelerde, ağrı konulu toplam makale

sayısı, yıllara göre yayın sayısı, yayın dili, en fazla makalenin yayınlandığı ülke, en fazla makalenin yayınlandığı dergiler, maddi destek alan yayınlar, en fazla yayın yapan yazarlar, en fazla yayın yapan üniversiteler ve en fazla atıf alan yayınlar incelenmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde, yıllara göre yayın sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Hemşirelik alanında yapılan ağrı çalışmalarında özellikle 1970'li yıllardan sonra yayın sayısı bakımından artış olduğu, ancak esas artışın 2005 yılından sonra başladığı, 2015'li yıllardan sonra ise doruğa ulaştığı gözlenmektedir (**Grafik 1**). Bu artışın nedeni olarak, dünya genelinde bilgiye erişimin kolaylaşması, hemşirelik alanında bilimsel zeminin güçlenmesi, hemşirelikte bilimsel çalışma olanaklarının artırılması, hemşirelik mesleğinde yaşanan gelişmeler, hemşirelik hizmetlerinde bilimsel verilere ihtiyaç duyulması ve elde edilen bilimsel verilerin hasta bakımına yansıtılmaya çalışılması gösterilebilir.

Analizler incelendiğinde, ağrı konusunda yapılan toplam 255311 eser olduğu bulundu. Bu eserlerin, 15449'u (%6,05) hemşirelik alanında yapılmış yayınlar olarak bulundu. Yayın türü incelendiğinde ise 811585 tanesi özgün makale (%74,98) olarak tespit edilirken, derleme yayın sayısı 1695, (%10,98) türünde idi. Tıp, diş hekimliği, eczacılık, hemşirelik gibi sağlık alanları başta olmak üzere çok sayıda disiplini ilgilendiren ve multidisipliner yaklaşım gerektiren ağrı konusunda hemşirelerin yaptığı yayın oranı yüzdesi 0.06'dır. Hemşirelik mesleğinin doğası içinde yer alan ve hemşireliğin sorumluluk alanında önde gelen konulardan biri olan ağrı ile ilgili hemşirelik çalışmalarının artırılması ve klinik uygulamalara yansıtılması kaliteli hasta bakımında önem arz etmektedir.

Araştırma verileri dil bakımından incelendiğinde, İngilizcenin ilk sırada yer aldığı görülmüştür. İngilizce olarak yayınlanan eser sayısı 14128 (%91,44)'i olarak bulunmuştur. İngilizce'yi sırasıyla, Fransızca, İspanyolca, Almanca ve Portekizce takip etmektedir.

Dünya çapında yapılan sıralamada ABD ilk sırada gelmektedir. Çalışmada, en üretken ülkeler ABD 6020 (%38,96), İngiltere 1403 (%9,08) ve Kanada 765 (%4,95) olarak bulunmuştur (Tablo 1). Bu ülkeleri, Avustralya 592, Fransa 476, İspanya 381, Brezilya 358, Türkiye 351, Almanya 340 ve İsviçre 317 takip etmektedir. Ülkemiz, 8. sırada yer almaktadır. Sıralama bakımında ülkemiz hemşireliğinin ağrı konusunda üretkenliği ve başarısı yüksek olarak yorumlanabilir.

Araştırma verileri, finansal destek alan bu yayınların, 13393 (%13,30)'ü %50'sinden fazlası ABD kaynaklı kurumlar tarafından fonlanmıştır. ABD bünyesinde en fazla fon sağlayan kurumlar, Ulusal Sağlık Enstitüleri (National Institutes of Health-NIH) (745 yayın) ve ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı (U.S.A Department of Health and Human Services - HHS) (704 yayın) olarak bulundu.

Araştırma verileri, atıf alma durumuna göre incelendiğinde, yayınların en az 2000 tanesinin hiç atıf almadığı görüldü. Yayınların dört tanesinin binden fazla yayın aldığı

tespit edildi. Yayınlarından 8 tanesi 500'den fazla, 33 tanesi 250'den fazla, 297 tanesi 100'den fazla atıf almış olarak tespit edildi. Atıf alma sayısı 500'den fazla olan yayınların, güncel, araştırmaya dönük, deneysel ve hasta bakımına yansayan türden olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, üniversiteler, ağrı temalı yayın bakımından incelendi. Ağrıya dönük, hemşirelik alanında yapılan ağrı araştırmalarında, San Francisco Üniversitesi 197, Sao Paulo Üniversitesi 145, Toronto Üniversitesi 1359, Washington Üniversitesi 129 ve Iowa Üniversitesi 121 çalışma sayıları ile bu konuda öncü beş üniversite olduğu görüldü (**Tablo 2**).

Yazar analizi incelendiğinde, Onkoloji alanında yapılan ağrı çalışmaları ile Miaskowski C'nin 94 yayın ile ilk sırada olduğu görülmektedir. Ağrı yönetimi konularında yaptığı yayınlarla ikinci sırada yer alan McCaffery, M 83 yayın yaptığı tespit edilirken, Bruera, E. 74 yayın, D'Arcy, Y 72 yayın, Ferrell, B.R 59 yayın, Mercadante, S 51 yayın ve Passero, C 50 yayın ile dünya çapında bu konuda en üretken yazarlar olarak bulundu.

Çalışma verileri ağrı konusunda en fazla yayın yayınlayan dergiler de analiz edildi. Dergi bakımından ilk sırada Pain Management Nursing dergisi yaptığı toplam 483 yayın ile sırada gelmektedir. Ayrıca, Journal of Clinical Nursing 387, Journal of Advanced Nursing 304, Journal of Pain and Symptom Management 288 ve Nursing Standard Royal College of Nursing Great Britain 1987 198 dergileri bu konuda en fazla yayınların yayınlandığı dergiler olarak tespit edildi (**Tablo 3**).

Dünya genelinde hemşirelik alanında ağrı konulu makale ve atıf sayısının artmış olduğu saptandı. Konunun güncel olması anlamına gelen bu durum, bu konuda çalışma yapmayı planlayanlara ilham verebilir. Ancak ağrı konusu, hala insanların çok sık yakındıkları konular arsında yer almaktadır. Yaşlılar, çocuklar, kronik hastalığı olan bireyler başta olmak üzere hemen hemen her birey ağrıyı deneyimlemektedir (13). Zaman zaman sağlık bakım hizmeti veren sağlık personellerinin ağrıyı giderme konusunda zorlandığı, ağrıyı hemen gideremediği ve bakım verdiği bireylerin en fazla yardım talebinde bulunduğu dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, incelenen makalelerde dikkate alınan kriterlerin genişletilerek yapılması, yıllara göre araştırılan konu alanı, araştırma yöntemi, araştırmalarda kullanılan örneklem türleri, yayın türü, veri toplama aracı, veri analiz yöntemleri, yazar sayısı, yazarların unvanları, yazarların bulunduğu kurum ve yıllara göre makalede kullanılan yerli-yabancı kaynak sayısı) önerilmektedir.

ETİK BEYANLAR

Etik Kurul Onayı: Çalışmada 2013 yılında revize edilen Helsinki Deklarasyonu'na uygun davranıldı. İnsan ve hayvan araştırması olmadığından etik kurul izni gerekmemektedir.

Hakem Değerlendirme Süreci: Harici çift kör hakem değerlendirilmesi.

Çıkar Çatışması Durumu: Yazarlar bu çalışmada herhangi bir çıkarı dayalı ilişki olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışmada finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Yazar Katkıları: Yazarların tümü; makalenin tasarımına, yürütülmesine, analizine katıldığını ve son sürümünü onayladıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Yağcı Ü, Saygın M. Ağrı fizyopatolojisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Derg 2019;26(2):209-20.
2. Veliöğlu SK. Ağrı anatomisi: ağrı yolları, beyin sapı ve beyin. Türk Klinikleri Derg Nöroloji 2017;10(4):329-35.
3. Kabuk A, Şendir M, Filinte G. The effect of reflexology massage and passive music therapy intervention before burn dressing on pain, anxiety level and sleep quality. Burns <https://doi.org/10.1016/j.burns.2021.10.012>
4. Rodney AR, David RB. Tıbbi Fizyoloji (Ed. Ağar E.). İstanbul, Türkiye, İstanbul Tıp Kitabevi, 2017;61-7.
5. Çelik ÖA, Şengün İŞ. Nöropatik ağrının fizyopatolojisi. Türk Klinikleri Derg Nöroloji 2017;10(4):378-84
6. Erdemir DS, Şenturan L. The effect of position support during orthopedic surgery on postoperative pain: a randomized controlled trial. Pain Manag Nurs 2020;21:549-55.
7. Çelik ÖA, Şengün İŞ. Nöropatik Ağrının Fizyopatolojisi Türk Klinikleri Derg Nöroloji 2017;10(4):378-84.
8. Öntürk H, Dindar Demiray EK, Alkan S. Network analysis of nursing publications in the COVID-19 era. J Clin Med Kaz 2021;18(4):27-31.
9. Akkaşoğlu S, Akyol C, Ulama Ş, Zengin B. Tarım turizmüne yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. J Tourism Gastro Stud 2019;7(2):1193-1218
10. Alkan S, Yılmaz M, Uyar C, Dindar Demiray EK. Bibliometric analysis of scientific research on Crimean-Congo hemorrhagic fever in Turkey. D J Med Sci 2021;7(2):97-102.
11. Ocak Ö. A bibliometric analysis of the 50 most cited articles on Parkinson's disease. Ann Clin Anal Med 2021;12(9):975-9
12. Abidin Polat Z, Saraçoğlu A, Duman H. Harita Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi. Harita Derg 2019;85 (161):46-56
13. Kapucu S, Ünver G. Pain And Frailty in Elderly Females with Osteoporosis. Turk J Geriatr 2017;20(4):306-14.
14. Depren Ö, Kartal MF, Depren SK. Borsalarda oynaklık üzerine yayınlanmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Derg -BSPAD 2018;6:1-15
15. Alkan S, Dindar Demiray EK, Yıldız E, Özlü C. Analysis of scientific publications on Acinetobacter bacteremia. Infect Dis Clin Microbiol 2021;4(1), 39-44.
16. Zeren D, Kaya N. Dijital Pazarlama. Ulusal yazının bibliyometrik analizi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Derg 2020;17 (1), 35-52.